

FOLKLOR POLSKI W TWÓRCZOŚCI KAROLA SZYMANOWSKIEGO

Karol Szymanowski to nie tylko jeden z najbardziej rozpoznawalnych polskich kompozytorów, ale i wybitny pianista, poeta oraz uznany publicysta i działacz. Jego twórczość, wyróżnia go spośród innych kompozytorów i przedstawicieli epoki Młodej Polski.

Urodził się pod koniec XIX wieku w ukraińskiej wsi Tymoszkówka, w polskiej rodzinie, która odznaczała się wielką muzykalnością: ojciec grał na fortepianie i wiolonczeli, brat Feliks był pianistą, a siostra Stanisława śpiewaczką. Rzec można, że mały Karol, otoczony zewsząd muzyką, nie mógł uniknąć edukacji muzycznej. Jego niewielkie kalectwo – niepełnosprawna noga – uniemożliwiające intensywny wysiłek fizyczny, dodatkowo popychało go w tym kierunku.

Kolejny uszczerbek na zdrowiu, jakim była gruźlica, także miał ogromny wpływ na kompozycje Szymanowskiego. Dla poprawy zdrowia często gościł w Zakopanem, by w końcu osiąść tam na stałe w willi «Atma», w której obecnie znajduje się jego muzeum. Szybko pojawiła się u niego fascynacja góralskim folklorem.

Podhale było pod tym względem wykorzystywane przez muzyków w dwojaki sposób. Dla większości artystów romantycznych, był to po prostu inspirujący swym pięknem górski krajobraz. Z drugiej strony, rozpoczął się okres eksploatacji melodii góralskich. Kompozycje te jednak nie stanowiły istotnego rozdziału w polskiej muzyce; w dużej mierze były to utwory chóralne posługujące się pseudo-gwarą, oparte na pseudo-góralskiej skali.

Dopiero kiedy po tatrzański folklor sięgnął Karol Szymanowski i mistrzowsko połączył swój kunszt kompozytorski z motywami góralskimi, tworząc balet «Harnasie», społeczność muzyczna doceniła potencjał tkwiący w dźwiękach dobiegających z hal. Balet opowiada historię dziewczyny porwanej przez górskich zbójników, która wkrótce zakochała się w ich harnasiu. Po powrocie do miasta została ona siłą wydana za mąż za bogatego gazdę, a następnie uprowadzona podczas wesela przez ukochanego.

Inspiracją do utworzenia «Harnasi» było wesele zaprzyjaźnionej z Szymanowskim góralki – Heleny Gąsienicy-Roj z Jerzym Rytardem. Szymanowski był drużbą i wypełniał wszystkie obowiązki związane z tą funkcją. To właśnie Rytardowie odpowiedzialni byli za scenariusz. Praca nad baletem trwała 8 lat.

«Harnasie» to jedyny utwór Szymanowskiego, w którym z takim rozmachem użyty został folklor Podhala, jednak z całą mocą zawarte są w nim zarówno ogromna sympatia do tamtejszej muzyki oraz głębokie jej zrozumienie. Dzisiaj wykonuje się ten utwór w całości lub tylko w częściach, z chórem i solistą lub bez. Najpopularniejszymi fragmentami są sceny: «Redyk», «Marsz», «Taniec zbójnicki» i «Taniec góralski».

Warto zauważyć, że zarówno Karol Szymanowski jak i Fryderyk Chopin zaczerpnęli garść inspiracji z polskiej muzyki ludowej i obaj są najistotniejszymi ambasadorami polskiej muzyki na świecie. Niech to będzie dowodem na to, jakim bogactwem jest rodzimy folklor. Pamiętajmy, że należy go pielęgnować i chronić przed zapomnieniem.

Literatura

1. <http://www.karolszymanowski.pl>.
2. http://pl.wikipedia.org/wiki/Karol_Szymanowski.
3. http://www.atma.z—ne.pl/Lektury/Szymanowski_a_Podhale/tekst.htm.
4. <http://www.zsip.cal.pl/txt/folklor.htm>.